

KJAK

innandura...onnur hús kundu á kvöldi fáa steinar grýttar niður á takið." - (So eitt sindur av ófriði og yvirgangi var, ikki so?) - "Eyðsæð er, at hesir "knassar" ikki lótu seg stýra av vanligari fólkaligheit ella sissandi átalum frá teimum sáttligu undangongumonnunum..." - Hesar vóru so tær fáu hampiligu og toluliga røttu atfinningar, ið høvundurin borðreiðir fyri lesarunum, umleið hálv onnur síða av teimum 469.

Lesarin fær her, eins og aðrastaðni í bókini, eina kenslu av, at høvundurin roynir at bera í bøtuflaka fyri tann yvirgang, sum fór fram í Klaksvík hesi syndarligu ár. Og hetta skínur eisini ígjøgnum í teimum mótálopum, hann ger á tey, sum borið hava fram onnur sjónarmið. Sum heild bóru rumbulsmenn seg rætt og bæriliga at; hitt snúði seg einans um onkrar fáar ørligar einstaklingar. Onkur kundi havt hug at mett høvundan sum ein av hesum einstaklingum, ið hvussu er eftir skrivngarlagnum at døma. Men lat tað fara.....

Óhøviskt dramblæti

Ið hvussu er bendir øll bókini á, at tilelvingin at skriva er sprottin úr dramblæti, illsinni og fananskapi. Um hetta kemur av muru høvundans, kunnu vit einki siga um; men ikki man tað vera óhugsandi. Annað er so hugburðurin til hendingarnar, sum líkist tí, ið nazistiskir demagogar sum Goebbels, Hitler og

Annars er skelkandi, sum høvundurin dregur gamlar nazistar, eisini føroyingar, fram og ber í bøtuflaka fyri ta mannvöndu rørslu, sum teir av onkrari orsök finga samhuga við og vildu stríðast fyri

aðrir hatursmenn bóru fram í 1930árunum; og sum aðrir bera fram á okkara døgum. Eitt er "trúgvín" á sokallaðar leiðarar ella oddamenn, sum nevnt í fyrsta reglubroti í partinum

undan hesum. Annað er tað, ið lánslæknin sigur í blaðvitali í 1956, tá ið hann byrjaði læknaviðtalu í Keypmannahavn aftaná rumblið (*H.h.*, 431f). Í viðtalinum er hann stórlátaður og ikki sørt errin. Millum annað sigur hann, at í politikki er tað ikki skipanin, ið umræður, men sterkir menn, sum ganga á odda. Og tá ið blaðmaðurin nevni, at sjónarmið hansara ikki júst hava verið honum at gagni, svarar hann, at ikki kann noktast fyri, at hann hevði havt tað trupult, síðan hann gjørdist limur í nazistaflokkinum; men hevði hann somu fortreytir sum tá, so hevði hann gjørt tað sama aftur. - Hetta heldur høvundurin vera óført og bæriligt út um alt mark!

Sami óhøviski og óhóskandi atburður kemur til sjóndar, tá ið Føroya lögmaður, Kristian Djurhuus, ringir til lánslæknan at finna eina loysn á kreppuni (*H.h.*, 231); og her er viðmerking høvundans: "Longri kom lögmaður, hesin "Diplomat par excellence" (sambært H. C. Hansen) ikki við at mýkja hendan ærukæra og ovbyrjaða læknan, sum visti av royndum, hvat ið hann kundi vænta sær av landsins og ríkisins myndugleikum." Semja var annars fingin í lag; men tá ið ein oddamaður "adressumanna" ringdi til lánslæknan, noktaði hesin blankt at góðtaka hana. - Nei, har gjørdist helst lítið og einki við samráðingum, tingingum ella skilaprati. Tað var ið hvussu

er ein orsök til, at alt endaði í ruðuleika.

Annars er skelkandi, sum høvundurin dregur gamlar nazistar, eisini føroyingar, fram og ber í bøtuflaka fyri ta mannvöndu rørslu, sum teir av onkrari orsök finga samhuga við og vildu stríðast fyri. Og yvirhøvur er hugburðurin jaligur móttvegis tí ekstrema, nationalistiska og rasistiska høgðaráði, ið fascisman/nazisman er; men hetta hevur als ikki verið ókent millum føroyinga. Summir menn finga enn tá eyknefni ella yndisnøvn sum Goebbels, sum var nazistiskur propaganduráðharrin, Himmler, oddaðøðilin í SS, ella Gestapo, sum var drápsfúsa nazistiska loyniløgreglan (Geheime Staatspolizei), vanliga við herðing á fyrsta stavilsi.

Kanska er hóskandi at enda við tí, sum føroyski søgufrøðingurin Hans Andrias Sølvará doktari viðmerkti á Facebook 13. januar í ár, tí hetta kenst sum ein uttanveltaður stubbi, sum samstundis er ein innilig áheitan:

"Ein kendur 95-ari hevur í sínum persónligu endurminningum frá læknastríðnum tikið soleiðis til um teir fáu og duldu 95-arár, sum framdu yvirgang, m.a. lögdu og sprongdu bumbur í húsum og á lögrelustøðini, í Klaksvík, sum m.a. lóstaði fleiri lögrelufólk og kundi havt kostað mannalív:

"Hendan enn fjalda frásøgnin ... er enn ikki búgvín til at greiða

nærri frá. Tykist mær. – Fyrst og fremst av virðing fyri teimum, sum tóku sær av hesi móttstöðu, sum kundi kostað teimum og øðrum lívið".

"Tað hevði verið áhugavert at vitað, hvussu nógvir 95-arár ella norðoyingar hildu og enn halda, at hesir fáu bumbumenn stríddust teirra sök undir læknastríðnum. Og er tað av virðing fyri m.ø. Fischer Heinesen, sum stríddist uttan harðskap og síðan tók ábyrgdina á seg, at hesir viðgongdu bumbumenn, sum ongantíð tóku ábyrgd av sínum gerðum, ikki skulu avdúkast? Ella er tað av virðing fyri lóstaðum donskum lögrelufólkum, sum vóru inni á lögrelustøðini, tá ið bumban brast, at søgan um bumbumenninar ikki skal forteljust? Ella er tað bert av virðing fyri bumbumonnunum sjálvum?"

"Eg skilji væl tøgna, men eg kundi hugsað mær at vitað, hvussu nógvir norðoyingar góðtaka, at tøgna verður rættvís-gjørd soleiðis. Eg spyrji, tí eg haldi, at her er tørvur á veruligari stóðtøkan og sjálvrannsakari."

*

Men undirritaði má eyðmjúkliga ásanna tað, sum Sokrates gamli segði: "Tað einasta, ið eg veit, er, at eg einki veit!" – ið hvussu er samanborið við Háborna og Alvitandi Høvundan.

Í Glasgow, 9. februar 2018,